

Міністерство освіти і науки України  
Національна академія педагогічних наук України  
Інститут вищої освіти НАПН України  
Маріупольський державний університет

**Міжнародна науково-практична конференція**

**«Інтернаціоналізація як фактор конкурентоспроможності  
сучасного університету»**

**25-26 травня 2017 року**

**Збірник матеріалів конференції**



**Україна – Маріуполь – МДУ**

Тихомирова Г.Є.

## МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА У ВИЩІЙ ШКОЛІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

*У тезах розкрито деякі нові підходи до викладання міжнародного права у вищих навчальних закладах у період глобалізації та посилення економічної інтеграції між державами. Висловлена думка про необхідність викладання міжнародного права з урахуванням необхідності поєднання теорії міжнародного права із практикою, запропоновано шляхи удосконалення професійних навичок, доцільність проведення ділових та рольових ігор.*

**Ключові слова:** глобалізація, методика викладання, міжнародне право.

У період глобалізації та посилення економічної інтеграції між державами значно зростає роль міжнародного права в регулюванні практично всіх міжнародних відносин, у зв'язку з цим необхідно посилення і поліпшення якості його викладання у вищих навчальних закладах. Сучасний юрист повинен бути професіоналом у своїй галузі, вільно орієнтуватися в правовому регулюванні не лише внутрішньодержавних, але й міжнародних правовідносин. Він повинен набути навички оперативного реагувати на швидко мінливі умови міжнародного життя й на ті великі зміни, які відбуваються в міждержавних відносинах, у сферах співробітництва держав, у тому числі і в рамках міжнародних організацій та інтеграційних об'єднань.

Міжнародне право повинно зайняти належне місце в системі викладання правових дисциплін у вищих навчальних закладах. У процесі навчання слід робити акцент на тому, що ефективність міжнародного права багато в чому залежить від ступеня його трансформації у внутрішньодержавне законодавство.

Потрібно виховати у студентів повагу до міжнародного права і виробити у них бажання неухильно дотримувати його принципи і норми.

Міжнародне право є універсальним і тому воно здатне забезпечити керований характер міжнародного співробітництва держав.

Викладачі повинні прагнути до широкого визнання студентами великої значимості міжнародного права.

Майбутнім юристам належить оволодіти методами правозастосовчої практики не тільки у внутрішньодержавній, але і в міжнародній сфері. Студенти мають розуміти і уявляти механізм взаємодії двох правових систем: міжнародного права та національного права. Для викладача важливо в ході лекційних занять повно і об'єктивно відобразити реальну картину нинішнього стану такої взаємодії двох названих систем у правових системах держав.

В процесі проведення аудиторних занять умовою глибокого засвоєння студентами матеріалу є системність викладу питань. Всі проблеми міжнародного права повинні розглядатися з урахуванням стану діючих міжнародно-правових актів, що регулюють найбільш важливі питання міжнародного співробітництва держав, а також оцінки ролі ООН та інших міжнародних організацій у вирішенні найбільш важливих міжнародних проблем, їх внеску в підтримку стабільності світового правопорядку. В лекціях слід висвітлити міжнародно-правову позицію своєї держави з найбільш важливих міжнародних проблем, показати, як зазначена позиція узгоджується з позицією провідних світових держав, виділити, з яких питань вона має відмінну позицію і як держава відстоює її в рамках міжнародних органів і міжнародних організацій.

Студентам слід показати на прикладах, як теоретичні положення міжнародного права втілюються на практиці і виділити особливості застосування тією чи іншою державою найбільш важливих міжнародно-правових норм.

Студентам з використанням презентаційних матеріалів слід представити найбільш значущі досягнення теорії міжнародного права. Доцільно проілюструвати це на прикладі реалізації норм міжнародного процесуального права. Дійсно, юридично закріплена процесуальна форма набуває все більшу роль для успішного функціонування міжнародного права, саме вона є однією з найбільш ефективних юридичних гарантій забезпечення прав суб'єктів міжнародного права.

Чіткий виклад намічених питань допоможе сформуувати у студентів власну думку з розглянутих проблем. Подання студентам різних точок зору авторитетних вітчизняних і зарубіжних вчених з дискусійних питань дозволить їм сконцентруватися на визначенні власної позиції з даного питання. Студент повинен отримати цілісне уявлення про досягнення науки міжнародного права і про перспективи її розвитку в сучасний період і в майбутньому.

Доцільно в ході занять дати студентам оцінку розглянутих міжнародними судами спорів, прокоментувати аргументи на користь винесених рішень і запропонувати їм подати власний варіант врегулювання даного спору. Доцільно роз'яснити студентам, у яких саме міжнародних судах можна більш успішно вирішити спори з таких питань. Аналіз судової практики допоможе студентам набути навичок участі в судових процесах.

Міжнародне право має як загальнотеоретичне, наукове, практичне, так і прикладне значення, тому викладання цього складного курсу має бути побудовано на активних та інтерактивних формах навчання: читанні проблемно-дискусійних лекцій з використанням презентаційних матеріалів, проведенні ситуаційних семінарів з елементами «мозкового штурму», проведенні вікторин, організації ділових і рольових ігор. Це дозволить студентам застосовувати норми міжнародного права на практиці. Заняття повинні організовуватися таким чином, щоб студенти засвоїли порядок дії норм міжнародного права у просторі і в часі, а також особливості реалізації міжнародних договорів і рішень міжнародних організацій.

При проведенні семінарських занять викладачеві потрібно прагнути до максимально широкого впровадження інноваційних методів навчання і намагатися виробити у студентів навички кваліфікованого аналізу навчальної літератури, вміння формулювати власні висновки та пропозиції.

На семінарських заняттях під керівництвом викладача студентам корисно буде провести моніторинг новітніх міжнародних договорів, рішень міжнародних організацій та чинного національного законодавства, яке регулює різні форми співробітництва з іноземними державами. За підсумками проведення семінару викладачеві доцільно оцінити роботу кожного студента, указавши на допущені помилки, зазначити різні наукові підходи, сформулювати обґрунтовану позицію, якщо проблема не була вирішена.

Для набуття студентом практичних навичок рекомендується замість одного з семінарів провести модельний процес, наприклад, засідання Міжнародного Суду ООН. Попередньо серед студентів потрібно розподілити ролі і дати завдання по конкретному юридичному казусу. Викладач виконує роль ведучого і направляючого, а в кінці заняття підводить підсумки і оцінює рівень підготовки студентів, які брали участь у грі. При проведенні рольових ігор між учнями розподіляються ролі, наприклад, членів Ради Безпеки ООН, які виступають від імені конкретних держав при обговоренні цим органом якогось дуже важливого питання. Або ж кільком студентам може бути запропоновано зіграти роль офіційних учасників міжнародної конференції, скликаної для прийняття нової міжнародної конвенції. Може бути також запропоновано студентам розробити статут нової міжнародної організації інтеграційного типу.

Особливо корисною для набуття практичних навичок формою навчання студентів є проведення ділових та рольових ігор з міжнародного процесуального права.

Саме організація таких ігор підштовхує студентів до більш серйозної підготовки щодо виконання завдань і до розвитку творчого початку у виконанні функцій

представників майбутньої професії. В ході ділової гри студенти виконують роль представників суб'єктів міжнародного права, реалізуючи ними правосуб'єктність в тій чи іншій сфері міжнародних відносин. Особливо корисно використовувати рольові і ділові ігри при вивченні наступних тем: право зовнішніх зносин, міжнародне процесуальне право, міжнародне право прав людини і міжнародне гуманітарне право. Великий позитивний результат дає використання методів моделювання міжнародно-правових ситуацій, що імітують рішення проблем у головних органах і спеціалізованих установах ООН (зокрема, у Раді Безпеки ООН), в органах інтеграційних об'єднань і т. д. Найбільший результат дає комплексне використання інноваційних і традиційних методів викладання з урахуванням спеціалізації студентів, при цьому слід враховувати індивідуальні особливості кожного студента, його професійні уподобання.

При застосуванні будь-яких моделей навчального процесу викладачам слід використовувати усі форми та методи дослідження матеріалу за допомогою різноманітних інформаційно-технічних засобів.

### Список використаної літератури

1. Волова Л. И. О методике преподавания международного права в современный период / Л. И. Волова // Український часопис міжнародного права (Спецвипуск : Проблеми викладання міжнародного права). – 2013. – С. 34–36. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://jusintergentes.com.ua/archives/acc/Spetsvypusk\\_%20p1.pdf](http://jusintergentes.com.ua/archives/acc/Spetsvypusk_%20p1.pdf)
2. Динис Г. Г. Концептуальні підходи до викладання міжнародного права у вищих навчальних закладах України / Динис Г. Г // Український часопис міжнародного права (Спецвипуск : Проблеми викладання міжнародного права). – 2013. – С. 29–33. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://jusintergentes.com.ua/archives/acc/Spetsvypusk\\_%20p1.pdf](http://jusintergentes.com.ua/archives/acc/Spetsvypusk_%20p1.pdf)
3. Задорожний А. В. Проблемы преподавания международного права / А. В. Задорожний // Український часопис міжнародного права (Спецвипуск : Проблеми викладання міжнародного права). – 2013. – С. 8–16. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://jusintergentes.com.ua/archives/acc/Spetsvypusk\\_%20p1.pdf](http://jusintergentes.com.ua/archives/acc/Spetsvypusk_%20p1.pdf)
4. Серегин В. А., Сыроед Т. Л. Целостность, системность и сбалансированность в преподавании международного права / В. А. Серегин, Т. Л. Сыроед // Український часопис міжнародного права (Спецвипуск : Проблеми викладання міжнародного права). – 2013. – С. 70–75. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://jusintergentes.com.ua/archives/acc/Spetsvypusk\\_%20p1.pdf](http://jusintergentes.com.ua/archives/acc/Spetsvypusk_%20p1.pdf)

### G. Tykhomyrova

#### METHODS OF TEACHING OF INTERNATIONAL LAW IN THE HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS UNDER CONDITIONS OF GLOBALIZATION

The article discloses some new approaches to teaching of international law in the higher educational establishments in the period of globalization and strengthening economic integration between states. It contains the idea of necessity to teach international law taking into account the need to combine the theory and the practice of international law. The article also proposes the ways of developing professional skills, expediency of conducting business and role plays.

**Key words:** globalization, methods of teaching, international law.